

стан, проблеми і перспективи розвитку: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, у рамках III наукового форуму Науковий тиждень у Крутах – 2018 (с. Крути, 12-13 березня 2018 р.). Крути, 2018. Т. 2. С. 168–175.

3. Пузік Л. М., Колтунов В. А., Романов О. В. та ін. Капустяні овочі. Технологія вирощування і зберігання: колективна монографія / за ред. Л. М. Пузік. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. 374 с.
4. Хареба О. В. Аспекти наукового забезпечення органічного виробництва малопоширених овочевих рослин в Україні. *Стан та перспективи розвитку виробництва органічної продукції*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (сел. Селекційне Харківської обл., 20 липня 2016 р.). Харків: Пляда. 2016. С. 156 – 157.
5. Лихацький В. І. Розробка та удосконалення технології вирощування овочів у правобережному Лісостепу України. *Вісник УДАУ*. 2004. № 1–2. С. 46-51.

АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ ВИРОЩУВАННЯ ІНЖИРУ В УКРАЇНІ

Цілі сталого розвитку: № 13 Пом'якшення наслідків зміни клімату,
№ 15 Захист та відновлення екосистем суші

Шевченко О. В., s0971052458@gmail.com

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Рис. 1. Гілки з плодами інжиру

Поточна ситуація в аграрному секторі України зі зрозумілих причин є складною та малопередбачуваною. У садівництві перспективними напрямками для фермерів-початківців є вирощування нішевих культур. Під поняття «нішеві культури» підпадають усі культури, які можливо вирощувати на території нашої держави і на які є попит на ринку, але обсяг виробництва їх невеликий. Крім того, позитивним моментом є диверсифікація виробництва, яку старанно пропагують економісти, як спосіб зменшити фінансові ризики підприємства та

підстрахувати себе на випадок неврожаю основних культур у господарстві. Сьогодні деякі садівники успішно розширюють свій асортимент за рахунок інжиру.

Інжир – це південна специфічна культура, яка походить з субтропічного клімату та має низку особливостей, які відрізняють її від рослин, розповсюджених на території України. Зважаючи на те, що клімат змінюється і вікно вегетації розширюється, що є гарною передумовою для вирощування південних культур, не дивно що популярність інжиру в Україні зростає. Наразі інжир можна побачити у дадочках та присадибних ділянках на подвір'ях від Криму до Чернігівщини [1].

Метою роботи було дослідити різноманіття сортів і агротехнологію та проаналізувати можливість введення культури інжиру до промислового вирощування в Україні.

Інжир — родич кімнатного фікуса, відомий своїми дивовижно солодкими плодами. Їх сушать, використовують для приготування варення, переробляють іншими способами. Інжир відноситься до теплолюбних тропічних культур, однак деякі його сорти можна вирощувати навіть в кліматичних умовах України [1, 2].

Сирій ранній (Figue grise) — теплолюбний сорт, що потребує укриття. Досягає висоти 2 м і дає за сезон до 40 кг плодів із дерева, третина з яких припадає на перший урожай. Плоди

середнього розміру 30–40 г.

Кримський чорний (Муасон) — рнній сорт, який у південних регіонах України може давати два врожаї. Середній розмір плоду — до 80 г. Цей сорт добре придатний для вирощування в теплиці. У відкритому ґрунті потребує укриття від морозів.

Абхазський фіолетовий — середньостиглий сорт, що плодоносить один раз на рік. Деревя не дуже високі, зрідка перевищують 3 м. Сорт дуже популярний, бо добре пристосований до кліматичних умов України. Плоди грушеподібні вагою 50–80 г.

Далматський (Турецький білий) — за сезон дає два врожаї (40–50 кг з дерева) у червні та жовтні. Супліддя відрізняються світло-зеленим забарвленням і досягають 180 г. Сорт має попит серед фермерів за його стійкість перед несприятливими кліматичними умовами (засуха та заморозки).

Брунsvик — ранній морозостійкий сорт, що дає два врожаї на рік — у червні та вересні. У Південному кліматі дерева досягають 2 м і дають до 40 кг плодів за сезон. Вага плоду — від 70 до 150 г. Найбільші плоди досягають улітку.

Чорний принц — рослина цього сорту віддає перевагу теплову мікроклімату, тому придатна для вирощування в зимових оранжереях. У відкритому ґрунті потребує укриття від морозів. Вага плодів середня — до 100 г. Плодоносить рослина двічі на рік (літо, осінь).

Адріатичний білий — в умовах України дозріває з другої декади вересня. Урожайність висока. Плоди середніх розмірів, середньою масою 50–60 г. Ефективне плодоношення куща — 6–7 років. Формується у вигляді куща (5–10 лоз), на зиму лози пригинають і пришпилюють, потім прикопують шаром ґрунту (10–15 см) без будь-якого додаткового утеплення.

Кадота — швидкоплідний, морозостійкий сорт, який витримує температуру до -27°C . Плоди середнього розміру 60–85 г. Свіжі плоди мають тривалий строк зберігання та добре витримують транспортування. Це можливе завдяки тому, що інжир цього сорту, дозріваючи, злегка підв'ялюються прямо на гілках.

Рандино — плодоносить у серпні-вересні, причому другий урожай добре зберігається прямо на гілках. Перший урожай відрізняється великим і довгуватим плодом (до 10 см завдовжки та вагою понад 100 г).

Технологія вирощування. Інжир можна вирощувати в зимових теплицях. Рослина сягає не більше 1,7 метра в висоту і має розлогу пишну крону. Найродючішими у закритому ґрунті є сорти: Кадота, Далматинський, Оглобша, Фіолетовий сухумський, Сочинський-7, Сонячний.

Розмножують інжир живцями, кореневими відсадками та насінням. Живцювати потрібно до того, як почнуть розпускатися листки, проте вкорінювати живці можна наприкінці весни та влітку. Здерев'янілі або зелені живці довжиною 10–15 см мають бути з 3–4 бруньками. Нижній зріз роблять навскіс нижче від бруньки на 1–1,5 см, рівний верхній — вище на 1 см. Для кращого вкорінення живця в нижній частині роблять декілька повздовжніх подряпин. Після зрізування живці тримають 5–6 годин у прохолодному сухому місці для підсихання молочного соку, що проступив на місці зрізу, а потім на 10–12 годин кладуть у розчин гетероауксину (1 табл. на 1 літр води) і висаджують у горщики.

На дно горщика насипають дрібний керамзит шаром 1 см, потім — задалегідь пропарену поживну земляну суміш (перегній з листя — 2 частини, ґрунт — 1 частина, пісок — 1 частина) шаром 5 см. Зверху земляну суміш вкривають шаром 3–4 см чистого прожареного річкового піску, добре зволожують, роблять в ньому ямки глибиною 3 см, на відстані 8 см одна від одної. Нижню частину кожного живця занурюють у деревний попіл та вкладають у ямки. Навколо них пісок ущільнюють та обприскують водою. Рослинам, висадженим у горщики, створюють умови міні-теплиці.

Пісок у горщиках має бути постійно зволженим. Температуру в приміщенні підтримують на рівні $+22\dots+25^{\circ}\text{C}$. Як правило, через 4–5 тижнів живці укорінюються, а через місяць їх висаджують у горщики діаметром 10–12 см.

Інжир, посаджений живцем, зазвичай починає плодоносити на наступний рік. Живці

інжиру можна вкорінювати й зануренням їхніх кінчиків у воду на 3 см. Через кожні 2-3 дні воду змінюють. Якщо цього не робити, то рослини будуть підгнивати. Через 3-4 тижні, коли з'являться достатньо великі корінці, живці висаджують у горщики ємністю 0,5-0,7 л і накривають поліетиленовими пакетами. Якщо немає можливості взяти живці від інжиру, що дає плоди, рослину можна виростити з насіння, яке зберігає схожість 2 роки.

Насіння висівають у горщики на відстані 1,5-2 см на глибину 2-3 мм. Ґрунтова суміш має складатися з перегною та піску у рівних частинах. Ґрунт добре зволожують і накривають горщики склом або прозорою поліетиленовою плівкою. Субстрат зволожують та підтримують температуру повітря у приміщенні в межах +25...+27 °С. Сходи з'являються через 2-3 тижні. Місячні саджанці розсаджують в окремі горщики діаметром 8-10 см.

Молоді рослини пересаджують щороку, а 4-5-річні – у міру розростання кореневої системи. До початку плодоношення інжир не варто висаджувати у великі горщики – він буде сильно розростатися і строки плодоношення затягуватимуться. З кожною новою пересадкою молодих рослин ємність горщиків має збільшуватися на 1 л. Тож для 5-річної рослини потрібен посуд ємністю 5-7 л. У подальшому з кожною пересадкою його збільшують на 2,5 л.

У новий горщик інжир пересаджують разом зі старим ґрунтом. Для цього готують суміш з дерну, листового перегною, торфу і піску у співвідношенні 2:2:1:1; рН суміші має бути 5-7 [3, 4].

Інжир добре росте, якщо є багато світла і вологі, тому в період вегетації його краще тримати у світлому приміщенні і рясно поливати. Якщо вологі недостатньо, листки починають скручуватися і можуть осипатися. І хоча за рясного поливу вони відростають знову, припускатися цього не варто. У кімнатних умовах інжир плодоносить двічі на рік: з березня по червень та на початку серпня – наприкінці жовтня. Влітку його можна виносити на відкрите повітря.

На початку листопада інжир скидає листя і переходить у стан спокою. Рослину потрібно перемістити у прохолодне місце або поставити на підвіконня ближче до скла, а від теплового кімнатного повітря відгородити поліетиленовою плівкою. Поливають рослину дуже рідко, не даючи ґрунті зовсім пересохнути. Температура води не повинна перевищувати +16...+18°C, щоб не почали відростати бруньки.

Якщо восени листки інжиру залишаються зеленими, то треба штучно викликати їхнє осипання: листопадному дереву потрібен відпочинок, хоча б нетривалий. Щоб викликати період спокою, скорочують поливи.

Крону рослини формують, прищипуючи верхівку центрального пагона. Бокові пагони також прищипують, а довгі – укорочують. Для доброго росту й плодоношення інжир необхідно підживлювати органічними й мінеральними добривами, але не в період спокою. Коли після зимового відпочинку починають розпускатися бруньки, рослину поливають розчином у воді перегноєм, а через 10-15 днів поливають рідким азотно-фосфорним добривом. Для поливу можна використовувати такий розчин: 3 г подвійного суперфосфату розчинити в 1 л води, прокип'ятити протягом 20 хвилин, потім розбавити кип'яченою водою до 1 літра і додати 4 г сечовини. У період вегетації інжир регулярно підживлюють органічними добривами: бовтанками перегною, деревної золи, настоянками трав. Щоб листя мало яскраво-зелене забарвлення, двічі на рік (навесні і влітку) дерево поливають розчином залізного купоросу (2 г/1 л води) або обприскують усю крону. Навесні та влітку інжир підживлюють мікроелементами [5].

Завдяки унікальному біохімічному складу та широкому використанню у харчовій промисловості, ця культура потребує подальшого збільшення площ вирощування в Україні.

Внутрішні ціни на свіжі плоди інжиру приблизно 700 грн/кг, на інжир сушений - приблизно 400 грн/кг, а на в'ялений - коливаються від 360 до 500 грн/кг.

Отже, потенціал вирощування інжиру з точки зору економіки можна оцінити дуже високим на сьогодні. Погодно-кліматичні умови півдня України цілком відповідають вирощуванню інжиру і придатні для культивування його в промислових насадженнях нашої країни. Оптимальними зонами для напівпромислового виробництва інжиру в Україні є

південні області та Закарпаття, а вирощування у парниках може практикувати в будь-якому регіоні.

Список використаних джерел

1. Субтропічні і рідкісні плодовоовочеві рослини: навч. посібник / С. А. Вдовенко, І. Л. Гаврись, О. О. Полутін; Вінн. нац. аграр. ун-т. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 252 с.
2. Вирощування інжиру в Україні: особливості і перспективи. URL: <https://superagronom.com/articles/603-viroschuvannya-injiru-v-ukrayini-osoblivosti-i-perspektivi> (дата звернення 15.01.2025).
3. Nosir W. Cultivars and agriculture practice of fig (*Ficus carica*). In *Fig (Ficus carica): Production, Processing, and Properties*. 2023. P. 215-246.
4. Mendoza-Castillo V. M., Vargas-Canales J. M., Calderon-Zavala G., Mendoza-Castillo M. D. C., & Santacruz-Varela A. Intensive production systems of fig (*Ficus carica* L.) under greenhouse conditions. *Experimental Agriculture*. 2017. Vol. 53(3). P. 339-350.
5. Ковалюк В. Інжир: як вирощують плоди біблійного раю на півдні України. URL: <https://techhorticulture.com/inzhir-yak-vyroshhuyut-plody-biblijnogo-rayu-na-pivdni-ukrayiny> (дата звернення 15.01.2025).

Науковий керівник: Пащенко Ю. П., к.б.н., доцент кафедри рослинництва та садівництва ім. професора В.В. Калитки, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного